

Talent pedagogiczny w pracy wychowawczej nauczyciela szkoły nazaretańskiej. Materiały z pierwszej ogólnopolskiej konferencji popularno-naukowej dla nauczycieli szkół nazaretańskich w Polsce, red. Anna Kieszkowska, Benita Skrzyp, Kielce 2007, ss. 215.

W trosce o wychowanie chrześcijańskie i jego skuteczność we współczesnych szkołach katolickich siostry nazaretanki zorganizowały w Kielcach w 2006 roku I Ogólnopolską Konferencję Nauczycieli Szkół Nazaretańskich na temat: „Talent pedagogiczny w pracy wychowawczej nauczyciela szkoły nazaretańskiej”. Następnie opublikowały – pod redakcją A. Kieszkowskiej i s. B. Skrzyp – wszystkie referaty, które były wygłaszane w czasie tej popularno-naukowej konferencji. Jakkolwiek prezentowane w publikacji zagadnienia, opracowane zgodnie z charyzmatem nazaretańskim, dedykowane są w pierwszej kolejności nauczycielom szkół nazaretańskich, to *de facto* wypowiedzi osób pracujących i angażujących się w proces wychowania chrześcijańskiego mogą stanowić niezwykle cenne źródło wiedzy pedagogicznej i dydaktycznej dla wszystkich nauczycieli (s. 21), jak i studentów przygotowujących się do pracy w szkole. Książka zawiera bowiem artykuły, których autorami są także wybitni i powszechnie znani pedagodzy – naukowcy. Fakt ten *notabene* podnosi jeszcze bardziej jej wartość w aspekcie naukowym. Udostępnia rzeczowe informacje dotyczące najbardziej istotnych kwestii, związanych z problemami nauczania i wychowania dzieci i młodzieży. Daje przede wszystkim odpowiedź na pytania o tożsamość nauczyciela i jego zadania wychowawcze, które musi podejmować w obecnych czasach. Określa, jaka jest jego rola w nauczaniu i wychowaniu. Jak powinien rozmawiać z uczniem o trudnych dla niego sprawach? Ponadto powinien być świadomy, jakiej pomocy oczekują od niego również zagubieni rodzice (s. 20).

Książka składa się z dwóch części. W pierwszej można znaleźć artykuły poświęcone teorii i charyzmatowi wychowania nazaretańskiego. Nader istotny problem stanowi koncepcja szkoły katolickiej, który podjął ks. prof. M. Nowak, dając odpowiedź na pytanie, o to, jaka szkoła i jaki model wychowania odpowiada najbardziej dobru dziecka oraz jego właściwemu rozwojowi. Toteż celem „nowego wychowania” winno być przyszłe dobro rozwojowe człowieka i jego dojrzała osobowość.

Specjalnie jednak wiele miejsca zajmują – adekwatnie do tematu publikacji – zagadnienia dotyczące osobowości nauczyciela, jego indywidualnych zdolności i potrzeby ich rozwoju. Wśród pożądanых umiejętności nauczyciela znajduje się między innymi: umiejętność spotkania, dialogu edukacyjnego, empatycznego reagowania, asertywnej stanowczości, twórczości, poszukiwania i wymagania od siebie. Talent pedagogiczny – to bycie wzorem i autorytetem dla młodzieży. Aby tak było rzeczywiście, nauczyciel musi sam żyć wartościami. Być otwartym na prawdę i służyć prawdzie. Wychowanie do prawdy powinien rozumieć jako kształtowanie postawy miłości prawdy i umiejętności realizowania jej w życiu. Także jako daru, który jest nierozzerwalnie złączony z miłością.

W pierwszej części publikacji podjęte zostały również kwestie związane z kulturą pedagogiczną rodziców. Mocno wybrzmiała w tym względzie potrzeba kształcenia pedagogicznego rodziców, którą powinni podjąć także nauczyciele. Inną ważną potrzebą jest tworzenie odpowiedniego klimatu, co oznacza wychodzenie naprzeciw konkretnym potrzebom człowieka. Proponowane metody, język i organizacja życia szkoły nazaretańskiej mogą znakomicie inspirować wszystkie inne szkoły, zwłaszcza katolickie.

Druga część książki nawiązuje do praktyki wychowawczej siostr nazaretanek. Prezentowane artykuły ukazują nauczyciela-wychowawcę, stojącego wobec wyzwań współczesnego świata. Jednym z nich jest np. wychowanie do życia w rodzinie wobec skutków rewolucji seksualnej, ale także konieczność konfrontacji wobec zagrożeń w wieku dojrzewania młodzieży w pracy z rodziną. Podjęte są najbardziej aktualne i ważne problemy dotyczące zagrożeń współczesnej młodzieży i wyzwań, jakie współczesny świat stawia wychowawcom.

Powołanie nauczyciela jest szczególnym powołaniem, ponieważ odpowiada on za wykształcenie i wychowanie młodego pokolenia. Obecny kryzys wychowania postrzegany bywa jednak także jako kryzys nauczyciela, który stracił autorytet. Toteż z całą mocą przypominane są ponownie wymagania stawiane nauczycielom. Określany jest wzór współczesnego nauczyciela, któremu stawia się wysokie wymagania moralne. Najważniejszą cechą współczesnego nauczyciela każdej szkoły – jak pisze T. Sawa – a w szczególności szkoły katolickiej, powinno być ciągłe dążenie do świętości poprzez głębokie życie religijne, modlitwę i sakramenty święte. Musi on kierować się w stosunku do ucznia miłością, która mając na względzie wychowanka, winna być cierpliwa i wytrwała, ale także wymagająca” (s. 137). Podkreślana jest także – w odniesieniu do współczesnej rzeczywistości wychowawczej – prawdziwa konieczność życiowa i społeczna pojedynczych osób, ale i wspólnot do poświęcenia się dziełu wychowania jako pierwszorzędemu celowi.

Na końcu publikacji dodatkowo została umieszczona krótka historia Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu z okazji 125. rocznicy powstania zakonu.

Książka stanowi cenny wkład w rozwój i działalność szkół nazaretańskich, określając jeszcze bardziej ich tożsamość, ideały i specyfikę. Podjęte w publikacji problemy, związane zwłaszcza z osobowością nauczyciela – wychowawcy, przed którym staje zadanie bycia wzorem i autorytem, mają także charakter uniwersalny, dlatego fakt ten rokuje duże nadzieje na znaczące zainteresowanie czytelnicze tą pracą. Tym bardziej że przedstawia ona wysoki poziom naukowy. Także w aspekcie współczesnych problemów wychowawczych i wyzwań stojących wobec nauczycieli książka może sytuować się jako cenny, ubogacony doświadczeniem zbiór informacji, pomocny wszystkim, którzy chcą wychowywać młodzież.

Książka niewątpliwie może stać się inspiracją dla innych szkół katolickich – zwłaszcza prowadzonych przez różne zgromadzenia zakonne – do podjęcia organizowania tego rodzaju konferencji czy w ogóle podniesienia świadomości swojej tożsamości, a tym samym wyeksponowania także i oryginalności.

Siostry Nazaretanki, publikując materiały z I Ogólnopolskiej Konferencji Nauczycieli Szkół Nazaretańskich, wykazały się wielką odpowiedzialnością za prawidłowy przebieg procesu wychowania młodego pokolenia Polaków i rozbudzania w nim

życia intelektualnego, kulturalnego i społecznego, którego podejmują się wszystkie szkoły: „Aby w pogoni za doskonałymi formami pracy i kolejnymi stopniami awansu nie zgubić po drodze człowieka, ani w sobie, ani tym bardziej w powierzonych nam młodych ludziach” (s. 21).

Małgorzata Tomczyk
doktorantka Katedry Pedagogiki Chrześcijańskiej
w Instytucie Pedagogiki KUL

Mariusz A u s z, *Szkoły pijarskie na Lubelszczyźnie w wiekach XVII-XIX*, Lublin: Wyd. UMCS 2006, ss. 244.

„Cześć dobrej sławie, cześć zasługom waszym, zacni ojcowie pijarzy!” – tak o szkolnictwie pijarskim pisał w swoim pamiętniku, powstałym w latach 70. XIX wieku, sybirak Edward Czapski. „Stanisław Konarski na powszechną zarobił sobie wdzięczność reformą publicznego wychowania w Polsce. Żoliborz jego jest chlubnym dziełem. Opinia panująca przeciwna jest wychowaniu młodzieży pod kierunkiem księży. [...] Zdaje mi się, że wychowanie młodzieży wielkiego wymaga poświęcenia, a na takie poświęcenie rzadko zdobywają się ci, którzy obierają zawód nauczycielski dla chleba powszedniego tylko”¹. Pamiętnikarz daje wyraz przekonaniu, że tylko duchowni są zdolni do najwyższych poświęceń w dziele wychowania młodego pokolenia.

Zainteresowanie szkolnictwem zakonnym, zwłaszcza jego znaczeniem w historii edukacji, nie maleje. Powstały prace monograficzne na temat szczególnie zasłużonych ośrodków nauczania, np. *Szkoły Sióstr Prezentelek w Krakowie w latach 1627-1918*, autorstwa R. Gąsior i T. Matuły (Lublin 1998), czy *Zakład Naukowo-Wychowawczy Ojców Jezuitów w Chyrowie 1886-1939* ks. J. Niemca (Rzeszów-Kraków 1998). Również wydawnictwa źródłowe na temat edukacji zakonnej mogą dzisiaj liczyć na zainteresowanie badaczy. Szczególnie cenna jest seria wydawnicza Archiwum Dziejów Oświaty pod redakcją prof. Kaliny Bartnickiej, zapoczątkowana w 1959 r., która upowszechnia zabytki piśmiennicze dotyczące polskiej edukacji i kultury umysłowej. Dla szkół jezuickich regionu lubelskiego ciągle dużą wartość ma praca ks. Ludwika Zalewskiego *Orleża Lubelskie. Nauka, wychowanie i życie młodzieży męskiej w Lublinie 1586-1773* (Lublin 1947).

---

¹ E. C z a p s k i, *Pamiętnik sybiraka*, przedmowa S. Vincenz, red. M. Czapska, Londyn 1964, s. 29-30.